

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

**про результати відвідування
Відділення стаціонарного догляду для постійного
або тимчасового проживання Територіального центру соціального
обслуговування (надання соціальних послуг)
Варвинської селищної ради Прилуцького району Чернігівської області
10.09.2024**

м. Чернігів, 2024 рік

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 10.09.2024 групою НПМ здійснено відвідування Відділення стаціонарного догляду для постійного або тимчасового проживання Територіального центру соціального обслуговування (надання соціальних послуг) Варвинської селищної ради Прилуцького району Чернігівської області (далі – Відділення, Заклад).

Відвідування здійснювали наступні члени групи НПМ:

Жмака Ірина Миколаївна, головний спеціаліст відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Шумна Лариса Петрівна, представник Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у Чернігівській області;

Гавриль Олена Анатоліївна, представник громадської організації.

Загальна інформація.

Відвідування НПМ здійснювалось вперше.

Відділення знаходиться за адресою: вул. Українська, 72, с. Озеряни, Прилуцький р-н., Чернігівська обл., 17612.

Керівництво:

Булава Юрій Васильович, директор Територіального центру соціального обслуговування (надання соціальних послуг) Варвинської селищної ради Прилуцького району Чернігівської області (далі – Центр).

Місько Лідія Іванівна, завідувач Відділення.

Згідно з рішенням голови Варвинської селищної ради від 21.01.2021 № 37 Відділення утворено для обслуговування не менш як 10 і не більш як 50 одиноких громадян. До Відділення на постійне або тимчасове проживання, повне державне утримання безоплатно приймаються особи з інвалідністю I групи (які досягли 18-річного віку), особи похилого віку, особи з інвалідністю II-III груп (які досягли 18-річного віку), хворі, які за станом здоров'я не здатні до самообслуговування, потребують постійного стороннього догляду, соціального обслуговування, медичної допомоги і яким згідно з медичним висновком не протипоказане перебування у Відділенні.

У Відділенні громадяни перебувають на повному державному утриманні, одержують соціальну послугу стаціонарного догляду та відповідно до встановлених норм забезпечуються жилим приміщенням для проживання (перебування) та усіма житлово-комунальними послугами; предметами, матеріалами, м'яким і твердим інвентарем (одягом, взуттям, постільною

білизною, засобами особистої гігієни, столовим посудом); раціональним не менше ніж чотириразовим харчуванням, у тому числі дієтичним; лікарськими засобами, технічними та іншими засобами реабілітації, виробами медичного призначення у порядку встановленому законодавством.

Відділення розраховане на проживання 22 осіб. На день відвідування у ньому проживало 16 осіб (4 жінки та 12 чоловіків), з них 7 - осіб мають встановлену групу інвалідності, 6 - ліжкові хворі.

Майновий комплекс включає одноповерхову будівлю для проживання та обслуговування підопічних, облаштовано кухню, їдальню, медичний кабінет, ізолятор, санвузол, душову кімнату. Приміщення будівлі обладнано системою водопостачання та водовідведення, є бойлер для підігріву води, наявний твердопаливний котел для опалення будівлі в осінньо-зимовий період (фото 1).

Діяльність Відділення забезпечують 13 працівників. Обслуговування отримувачів соціальної послуги відповідно до штатного розпису здійснюють, зокрема: завідувач Відділенням – 1 шт.од; сестра медична – 1 шт.од; сестра господиня – 1 шт.од; молодша медична сестра з догляду за хворими – 4,5 шт.од.; молодша медична сестра (санітарка-ванниця) – 0,5 шт.од; молодша медична сестра (санітарка-прибиральниця) – 1 шт.од; кухарі – 2 шт.од та інші працівники.

Отримувачі соціальної послуги проживають у кімнатах від двох до чотирьох осіб. З кожним з них укладено договір про надання соціальних послуг.

У Відділенні організовано чотириразове харчування, середня вартість якого для однієї особи в день складає 86,02 грн.

Відповідно до вимог Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» отримувачами соціальної послуги укладено (підписано) декларації з лікарями, які надають первинну медичну допомогу. Витрати на медикаменти на одну особу в день складають 11,23 грн.

Група НПМ провела особисте конфіденційне спілкування з 14 отримувачами соціальної послуги та 3 працівниками Відділення, а також ознайомилась з особовими справами отримувачів соціальних послуг, оглянула житлові та допоміжні приміщення. Скарг на неналежне поводження, якість догляду та умови проживання не надходило. Також мешканці Відділення повідомили про відсутність застосування до них будь-яких заходів фізичного або психологічного впливу.

II. ФАКТИ ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права на життя та безпеку підопічних в умовах воєнного стану (стаття 11 Конвенції про права осіб з інвалідністю, стаття 3 Конституції України, Закон України «Про правовий режим в умовах воєнного стану»).

1. У Закладі відсутні захисні споруди (укриття), з огляду на це не забезпечено безпечного перебування отримувачів соціальних послуг та

персоналу у разі оголошення повітряної тривоги або обстрілів.

Зазначене не відповідає пункту 7 розділу XVII Державного стандарту стаціонарного догляду за особами, які втратили здатність до самообслуговування чи не набули такої здатності, затвердженого наказом Міністерства соціальної політики України від 29.02.2016 № 198, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 23 березня 2016 року за № 432/28562 (далі – Державний стандарт), де визначено, що суб'єкт, який надає соціальну послугу, забезпечує підготовку та облаштування захисних споруд цивільного захисту, підвалів або інших приміщень, придатних для укриття отримувачів соціальної послуги стаціонарного догляду та надавачів соціальної послуги і безпечного перебування в них, перевірку та забезпечення наявності опалення, водопостачання, електроенергії, забезпечення необхідного запасу продуктів харчування, води, лікарських засобів, засобів гігієни, одягу, взуття тощо.

Порушення права на охорону здоров'я та медичну допомогу (стаття 49 Конституції України, статті 283 та 284 Цивільного кодексу України).

2. Групою НМП встановлено, що Центром не отримано ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики та не укладено договір із закладом охорони здоров'я, що суперечить вимогам підпункту 5 пункту 5 Критеріїв діяльності надавачів соціальних послуг, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 03.03.2020 № 185 (далі – Критерії), де визначено, що одним із спеціальних критеріїв діяльності надавачів соціальних послуг, які надають послуги стаціонарно, є наявність договору із закладом охорони здоров'я або ліцензії для провадження господарської діяльності з медичної практики.

Разом із тим, штатним розписом Центру передбачено наявність у Відділенні штатних посад: сестри медичної, сестри-господині, молодшої медичної сестри тощо.

У порушення пункту 15 статті 7 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності» молодшим медичним персоналом Відділення фактично надається медична допомога та медичні послуги (зокрема, контроль/допомога у прийомі лікарських засобів, проведення ін'єкцій, накладання компресів, здійснення перев'язок) за відсутності ліцензії на провадження господарської діяльності з медичної практики.

3. У порушення вимог пункту 2.2.2. ДБН В.2.2-18:2007 «Заклади соціального захисту населення», затверджених наказом Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України від 23.01.2007 № 20 (далі – ДБН В.2.2-18:2007) у Закладі немає приймально-карантинного відділення, до якого необхідно поміщати підопічних при влаштуванні, на термін 14 днів для подальшого спостереження і забезпечення інфекційного контролю у відділенні.

4. Під час відвідування встановлено, що у Відділенні не проводиться щорічний медичний огляд отримувачів соціальних послуг лікарями-спеціалістами.

Право на захист від катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження (стаття 28 Конституції України, стаття 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод).

5. До посадових інструкцій (функціональних обов'язків) персоналу не включено пункти про заборону катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження, як це передбачено статтею 10 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання.

Порушення права осіб на достатній життєвий рівень, що включає достатнє харчування, одяг, житло (стаття 25 Загальної декларації прав людини, статті 28, 32, 48 Конституції України).

6. Організація харчування у Закладі здійснюється з порушенням законодавства.

У Відділенні відсутнє перспективне меню, що не дає змогу забезпечувати його різноманітність, розрахувати енергетичну цінність харчових продуктів та збалансованість раціону.

Не забезпечується право мешканців на якісне харчування з урахуванням стану здоров'я, оскільки відсутнє дієтичне харчування.

Не забезпечується належне зберігання добових проб страв (зберігались не в холодильнику) (фото 2) .

Харчові продукти не захищено від будь-якого забруднення на всіх стадіях виробництва, переробки та обігу, а саме: порушено товарне сусідство в холодильній камері для зберігання готової продукції; відсутнє маркування, що є порушенням вимог Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» (фото 3).

Закладом не зареєстровано потужності з виробництва та/або обігу харчових продуктів, чим порушено вимоги підпункту 4 пункту 5 Критеріїв, де зазначено, що для організації харчування надавач соціальних послуг отримує експлуатаційний дозвіл або реєструє потужності з виробництва та/або обігу харчових продуктів відповідно до Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів».

7. Відповідно до підпункту 6.1.1.2 пункту 6.1. ДБН В.2.2.-18:2007 площі житлових кімнат у відділеннях для осіб, спроможних самотійно пересуватися, і для осіб з інвалідністю, що пересуваються на кріслах колісних приймаються з розрахунку не менше відповідно 8 м² і 10 м² на людину, але не менше 10 м² і 12 м² – в одномісних. Площі житлових кімнат у відділенні для лежачих хворих

приймаються з розрахунку не менше 8 м² на людину, але не менше 9 м² – в одномісних.

У житлових кімнатах Відділення не дотримано норми площі на одного отримувача соціальних послуг (фото 4,5). Групою НПМ зафіксовано, що у кімнаті площею 16,8 м² проживають 4 особи, тобто на одну особу припадає 4,1 м².

8. У порушення вимог розділу VI Мінімальних норм забезпечення предметами, матеріалами та інвентарем громадян похилого віку, осіб з інвалідністю, інвалідів та дітей з інвалідністю в інтернатних установах соціального захисту населення, затверджених наказом Міністерства соціальної політики України від 19.08.2015 № 857, отримувачі соціальних послуг не у повній мірі забезпечені меблями, твердим інвентарем, зокрема в кімнатах відсутні шафи.

Окрім того, осіб не забезпечено надліжковими столами у кількості, передбаченій Мінімальними нормами, що не створює належних умов для вживання їжі.

9. У житлових кімнатах не облаштовано кнопки виклику персоналу. У разі виникнення потреби в екстреній медичній допомозі у підопічних виникає проблема у швидкому та своєчасному зверненні за допомогою до медичних працівників.

Порушення права на гідність (стаття 28 Конституція України, Принципи ООН щодо осіб похилого віку, прийнятих резолюцією 46/91 Генеральної Асамблеї 16.12. 1991).

10. Пунктом 2 розділу VIII Державного стандарту передбачено, що заходи особистого догляду здійснюються при зачинених дверях або за ширмою та з обмеженою кількістю помічників тільки надавачем соціальної послуги, який має спеціальну підготовку та навички.

Водночас, у житлових кімнатах отримувачів соціальних послуг та ванній кімнаті не виявлено ширм, перегородок чи інших прилаштувань для забезпечення приватності під час здійснення санітарно-гігієнічних процедур.

Порушення прав осіб з інвалідністю (статті 9, 26 Конвенції про права осіб з інвалідністю, Закон України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні», статті 23, 7 Закону України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні»).

11. У порушення статті 23 Закону України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні» заходи з реабілітації осіб з інвалідністю у Закладі не проводяться.

Зокрема, під час відвідування виявлено, що у Закладі проживають 7 осіб з інвалідністю.

При перегляді особових справ осіб з інвалідністю (підопічних Ж. та М.) виявлено, що в них відсутні оформлені індивідуальні програми реабілітації (далі - ІПР).

В особовій справі особи з інвалідністю Л. міститься оформлена ІПР, де зазначена дата контролю 16.06.2024, проте жодних документів про її виконання та перегляд групі НПМ не надано (фото 6).

Відповідно до пункту 2.7.9 Порядку складання форм індивідуальної програми реабілітації інваліда, дитини-інваліда, затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я від 08.10.2007 № 623 «Про затвердження форм індивідуальної програми реабілітації інваліда, дитини-інваліда», контроль за виконанням ІПР здійснюється не рідше одного разу на два роки, а підведення підсумків про виконання ІПР здійснюють МСЕК при черговому складанні ІПР та/або при черговому огляді особи з інвалідністю та дають рекомендації щодо подальшої реабілітації.

12. Попри те, що в Закладі є крісла колісні, ходунки тощо, однак технічних засобів реабілітації не вистачає для забезпечення належних умов проживання та реабілітації осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення. Зокрема, особа з інвалідністю Ж. поскаржився членам групи НПМ на відсутність необхідних пристосувань для того, щоб самостійно підвестись з ліжка та пересуватись по кімнаті (фото 7).

Санітарно-гігієнічні кімнати Закладу не пристосовані для забезпечення потреб осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення у відповідності до вимог ДБН 2.2-40:2018 «Будинки і споруди. Інклюзивність будівель і споруд для маломобільних груп населення», затверджених наказом Міністерства регіонального розвитку та будівництва України 30.11.2018 № 327 (далі – ДБН В.2.2-40:2018), зокрема, відсутні штанги, поворотні або відкладні сидіння, гачки для одягу, милиць та іншого приладдя у кабінах поруч з унітазом.

13. Архітектурні елементи будівлі зокрема, внутрішні сходи, пороги не оснащені попереджувальними контрастними смугами, що є порушення вимог підпунктів 6.1.4., 8.4.2. ДБН В.2.2-40:2018.

Порушення права на інформацію (стаття 59 Конституції України).

14. На інформаційних стендах Відділення відсутня інформація про права і обов'язки, а також інформування отримувачів соціальної послуги та/або їх законних представників про соціальну послугу, порядок звернення за її наданням та порядок і умови її надання, чим порушено абзац третій пункту 1 розділу VII Державного стандарту.

Порушення права на вільний та всебічний розвиток своєї особистості (стаття 23 Конституції України).

15. Статтею 23 Конституції передбачено, що кожна людина має право на вільний розвиток своєї особистості, якщо при цьому не порушуються права і

свободи інших людей, та має обов'язки перед суспільством, у якому забезпечується вільний і всебічний розвиток її особистості.

Водночас у супереч пункту 7 Положення не забезпечується денна зайнятість отримувачів соціальних послуг (заняття творчістю, дозвілля, навчання, добровільна праця тощо) з урахуванням їх стану здоров'я та бажання. Під час спілкування було встановлено, що дозвілля осіб є вкрай обмеженим та увесь свій час вони проводять у кімнатах, де проживають. В установі фактично мешканцям не організовано заняття творчістю та дозвілля, відсутні умови для їх участі в культурно-масових заходах та комплексі реабілітаційних заходів.

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ:

1. Чернігівській обласній військовій адміністрації:

1.1. Вжити невідкладних заходів щодо усунення наведених порушень прав осіб, яким надаються соціальні послуги зі стаціонарного догляду, а також причин та умов, що сприяють таким порушенням, їх недопущення у подальшій діяльності.

2. Головному управлінню Національної соціальної сервісної служби у Чернігівській області:

2.1. У межах компетенції та повноважень, перевірити викладені факти порушень вимог законодавства та за наявності підстав вжити заходів реагування.

3. Варвинській селищній раді Прилуцького району Чернігівської області:

3.1. Забезпечити контроль за усуненням недоліків, викладених у цьому звіті, та вжити заходів щодо забезпечення безпечних та комфортних умов проживання отримувачів соціальних послуг.

3.2. Сприяти в організації виїзного засідання медико-соціальної експертної комісії до Відділення (с. Озеряни) з метою розроблення та коригування індивідуальних програм реабілітації осіб з інвалідністю, які там проживають.

3.3. Забезпечити дообладнання підвальних та інших заглиблених приміщень будівлі Центру для можливого укриття осіб та працівників Відділення у відповідності до Вимог.

4. Територіальному центру соціального обслуговування (надання соціальних послуг) Варвинської селищної ради Прилуцького району Чернігівської області:

4.1. Вжити невідкладних заходів до усунення порушень прав осіб, яким надаються соціальні послуги зі стаціонарного догляду у Закладі.

4.2. Вжити організаційних заходів щодо отримання закладом ліцензії на провадження господарської діяльності з медичної практики, передбаченої Законом України «Про ліцензування видів господарської діяльності».

4.3. Забезпечити:

- дотримання вимог Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів»;
- організацію раціонального, збалансованого харчування отримувачам соціальних послуг та особам, які потребують дієтичного харчування;
- профілактичний медичний огляд харчування отримувачів соціальних послуг вузькими спеціалістами;
- обстеження осіб з інвалідністю МСЕК з метою оформлення та коригування індивідуальних програм реабілітації, виконання реабілітаційних заходів і здійснення контролю за їх виконанням;
- дотримання права отримувачів соціальних послуг на приватність, зокрема, оснастити житлові кімнати, у яких проживає більше, ніж одна ліжкова хвора особа, ширмами;
- розміщення осіб у житлових кімнатах із дотриманням вимог щодо мінімальної житлової площі на особу.

4.5. Облаштувати кімнати кнопками виклику персоналу.

4.6. Внести до посадових інструкцій персоналу пункти про заборону катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання.

4.7. Забезпечити оснащення архітектурних елементів будівлі зокрема, внутрішніх сходів, порогів попереджувальними контрастними смугами.

4.8. Розмістити на інформаційному стенді інформацію про права та обов'язки отримувачів соціальних послуг.

4.9. Створити умови для реалізації права отримувачів соціальної послуги на вільний розвиток особистості з урахуванням їх побажань, залучення до заходів, спрямованих на ведення активного способу життя.

Додаток: фотофіксація на 4 арк.

Керівник групи НПМ

**Головний спеціаліст
Відділу сприяння роботі
регіональних представництв**

Ірина ЖМАКА

Фото 1

Фото 2

Фото 3

Фото 4

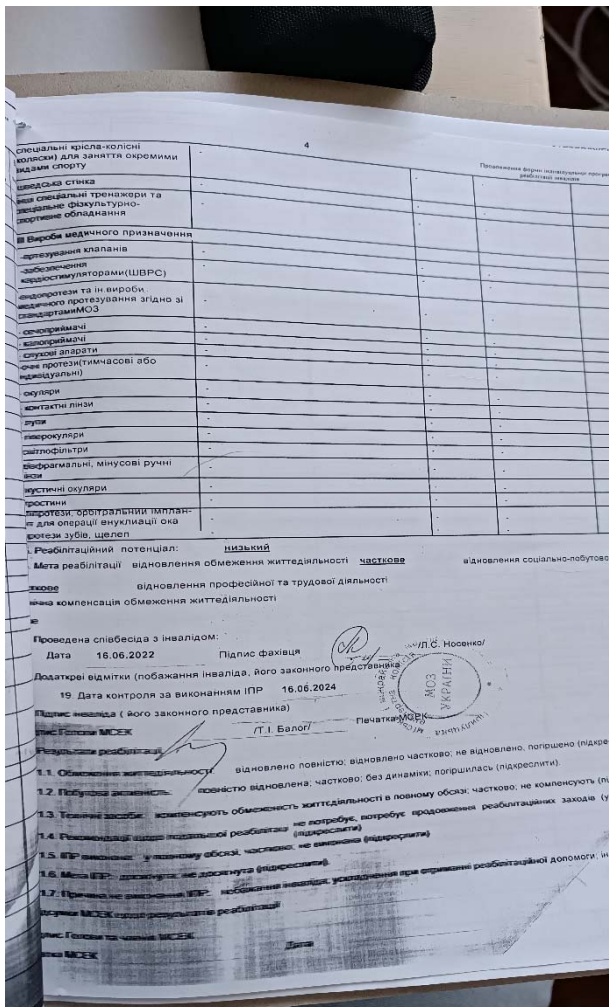

Фото 7

